

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

DSW-WPN.070.2.2025.1.BPT

Warszawa, 31 marca 2025 r.

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

w odpowiedzi na wystąpienie z dnia 27 listopada 2024 r., znak VII.7033.180.2024.IS/AMB, dotyczące zbadania sprawy zawierania umów między uczelniami publicznymi a organizatorem programów certyfikacyjnych pn. „*Studia z przyszłością*” i „*Uczelnia liderów*”, przedstawiam poniższe wyjaśnienia i informacje.

Pragnę zaznaczyć, że według posiadanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW) informacji organizatorami¹ ww. programów są Fundacja Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego z Sosnowca (dalej „Fundacja REiSW”), nadzorowana przez Ministra Edukacji i współpracująca z nią Agencja Kreatywna PRC Przemysława Rutę (dalej „Agencja PRC”), oferujące m. in. uczelniom publicznym uzyskanie certyfikatu jakości prowadzonych kierunków studiów oraz certyfikatu potwierdzającego potencjał uczelni. Przedsięwzięcia te mają charakter przedsięwzięć prywatnych i pozostają poza zakresem regulacji ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, ze zm.) dalej „ustawa PSWN”. W ocenie MNiSW, prowadzona przez te podmioty działalność może budzić wątpliwości w tym kontekście, że wydawany na dużą skalę pozytywny certyfikat, np. w ramach Programu Akredytacji „*Studia z przyszłością*” – jak sam organizator nazywa – *jeden z najbardziej prestiżowych certyfikatów akredytacyjnych na polskim rynku* – nie stanowi w istocie potwierdzenia spełnienia standardów jakościowych kształcenia zgodnie z ustawą PSWN. Zgodnie z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego, organem sprawującym nadzór nad Fundacją REiSW jest Minister Edukacji (poprzednio Minister Edukacji i Nauki). Zatem wyjaśnianie wszelkich kwestii i wątpliwości dotyczących funkcjonowania tej Fundacji należy do Ministra Edukacji.

Uprzejmie informuję, iż w czerwcu 2024 r. MNiSW otrzymało od Fundacji Science Watch Polska², dalej „Fundacja SWP”, pismo podnoszące kwestie nieprawidłowości w zakresie zakupu akredytacji wydawanych przez Fundację REiSW działającą we współpracy z Agencją PRC wraz z wnioskiem o wszczęcie kontroli wydatkowania środków publicznych przez uczelnie na ich zakup. Z informacji przedstawionych przez autorkę pisma – Prezeskę Fundacji SWP dr Joannę Grubę, po przeprowadzeniu badania w 128 uczelniach zakończonego opracowaniem raportu, wynika, że ponad 80 publicznych uczelni, w tym nadzorowanych przez innych ministrów, w niedookreślonym okresie, wydatkowało na zakup certyfikatów jakości kształcenia, ze środków publicznych, łącznie kwotę 1 880 522,30 zł na zakup 653 akredytacji/certyfikatów. Liczba zakupionych certyfikatów przez jedną uczelnię waha się od 1 do 31 sztuk (najwyższy poniesiony koszt przez uczelnię – 115 140,00 zł, najniższy – 2 100,00 zł).

Podniesione zarzuty dotyczyły w szczególności:

¹ <https://uczelnia-liderow.pl/kontakt>; <https://www.studiazprzyszloscia.pl/kontakt>

² <https://sciencewatch.pl/index.php/kontakt>

- ✓ braku należytego wydatkowania środków publicznych przez uczelnie, naruszenia zasady gospodarności, celowości i efektywności wydatkowania tych środków;
- ✓ pomimo zapewnienia organizatora, iż wydawane certyfikaty posiadają prawnie zastrzeżone znaki jakości świadczące o ich prestiżu – faktycznie nie są one zarejestrowane w Urzędzie Patentowym RP ani żadnej innej tego typu bazie;
- ✓ braku jawnych, jasnych zasad i kryteriów oceny uczelni i kierunków przy wydawaniu ww. certyfikatów, braku możliwości odwołania się od wyników certyfikacji.

W piśmie z dnia 13 sierpnia 2024 r. do Prezes Fundacji SWP resort szkolnictwa wyższego i nauki przedstawił stanowisko w sprawie, wskazując na zakres kompetencji nadzorczych, jakie posiada minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki w stosunku do uczelni. Wskazano, iż przy określaniu zakresu nadzoru należy mieć na uwadze przede wszystkim przysługującą uczelni autonomię oraz wynikające z niej konsekwencje dla organu nadzoru, który może podejmować rozstrzygnięcia dotyczące uczelni tylko w przypadkach przewidzianych w ustawach (art. 9 ust. 5 ustawy PSWN). Zgodnie z art. 23 ustawy PSWN to rektor zarządza i reprezentuje uczelnię, prowadzi gospodarkę finansową uczelni, zapewnia wykonywanie przepisów obowiązujących w uczelni (w tym dotyczących dysponowania środkami finansowymi), jak również ponosi odpowiedzialność za swoje działania na zasadach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych. Zatem wszelkie decyzje związane z zarządzaniem uczelnią, w tym rozporządzaniem środkami finansowymi na określone cele, w tym promocyjne, pozostają w zakresie odpowiedzialności rektora.

Uczelnia publiczna prowadzi samodzielną gospodarkę finansową na podstawie planu rzeczowo-finansowego, zgodnie z przepisami o finansach publicznych; prowadzi rachunkowość zgodnie z przepisami o rachunkowości, z uwzględnieniem zasad określonych w ustawie PSWN³.

Zgodnie z art. 406 ustawy PSWN, przychodami uczelni publicznej są w szczególności środki finansowe, o których mowa w art. 365 pkt 1, 2 (środki przyznawane w formie subwencji na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego oraz badawczego) i pkt 5 ustawy PSWN (środki w formie dotacji na utrzymanie aparatury naukowo-badawczej lub stanowiska badawczego, unikatowych w skali kraju oraz specjalnej infrastruktury informatycznej). Art. 407 ust. 2 ustawy PSWN daje uczelni swobodę co do określenia przeznaczenia środków finansowych przyznanych w formie subwencji – o przeznaczeniu subwencji decyduje podmiot, który ją otrzymał. Zgodnie z powołanym przepisem, uczelnia sama ustala proporcję, w jakiej przeznacza środki subwencji na poszczególne obszary swojej działalności, uwzględniając aktualne i długoterminowe cele i priorytety, dbając jednocześnie o zgodność postępowania z obowiązującymi przepisami prawa powszechnego i wewnętrznymi regulacjami uczelni.

W przedmiotowej sprawie istotne jest również to, iż zgodnie z przepisami art. 241-242 ustawy PSWN, cyklicznej oceny jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów dokonuje niezależna instytucja - Polska Komisja Akredytacyjna (PKA), która przeprowadza ocenę programową na poszczególnych kierunkach studiów, biorąc pod uwagę kryteria określone w obowiązujących przepisach. Pozytywna ocena programowa PKA jest wydawana na okres do 6 lat, w zakresie i na zasadach określonych w ustawie. Negatywna ocena PKA stanowi jedną z przesłanek, w oparciu o którą minister może cofnąć pozwolenie na utworzenie studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu. Inne certyfikaty jakości kształcenia oferowane przez różne podmioty (np. środowiskowe czy organizacje pozarządowe) nie rozstrzygają w świetle przepisów ustawowych o jakości kształcenia. Uczelnie przystępują do takich przedsięwzięć dobrowolnie, a uzyskaną akredytację uczelni bądź kierunku mogą wykorzystywać jedynie jako narzędzie marketingowe. Kompetencje do podejmowania decyzji w tym zakresie posiadają rektorzy, z uwagi na ich odpowiedzialność za zarządzanie i reprezentowanie uczelni, prowadzenie gospodarki finansowej uczelni. Certyfikaty wydawane np. w ramach Programu Akredytacji *Studia z Przyszłością* nie stanowią w istocie potwierdzenia spełnienia standardów

³ art. 408 ustawy PSWN

jakościowych kształcenia zgodnie z ustawą PSWN. Jedyną instytucją umocowaną w ustawie PSWN w tym zakresie jest PKA.

Biorąc powyższe pod uwagę, ze względu na charakter sprawy, Minister Nauki pismem z dn. 01.08.2024 r. wystąpił do Przewodniczących Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) oraz Konferencji Rektorów Publicznych Uczelni Zawodowych (KRePUZ) - z prośbą o przeanalizowanie powyższej kwestii na forum rektorów, w szczególności pod kątem zasadności przeznaczania środków finansowych na tego typu sprawy, właściwego wykorzystywania i przekazywania informacji o certyfikacji jakości kształcenia na kierunkach studiów dokonywanych przez inne niż PKA podmioty, z uwzględnieniem weryfikacji podmiotów oferujących uczelniom tego typu usługi oraz dbałości o transparentność podejmowanych działań m. in. w celu uniknięcia możliwości wprowadzenia w błąd kandydatów na studia i studentów.

Przewodnicząca KRASP prof. Bogumiła Kaniewska wydała oświadczenie z dn. 05.09.2024 r.⁴, w którym wyraziła zaniepokojenie w kwestii możliwych nieprawidłowości w działaniu Fundacji REISW i udzielania certyfikatów oraz jednocześnie wyraziła przekonanie, że uczelnie – w tym Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – w dobrej wierze korzystały z oferty Fundacji w celach marketingowych oraz zachęciła rektorów – członków KRASP do podjęcia działań sprawdzających skalę problemu w kierowanych przez nich uczelniach.

W związku z oświadczeniem Przewodniczącej KRASP, w dniu 23.09.2024 r. Fundacja REISW wraz z Agencją PRC przesłały do KRASP i do wiadomości Ministerstwa stanowisko, w którym odpierają zarzuty stawiane im w przestrzeni publicznej. Organizatorzy twierdzą m. in., iż realizują programy jakości dla uczelni, których efektem jest otrzymanie certyfikatu jakości. Certyfikaty mają być wydawane po wnikliwej ocenie oraz spełnieniu wielu formalnych i merytorycznych wymogów, a opłata certyfikacyjna jest dokonywana dopiero po wydaniu oceny. Nazwiska i biogramy ekspertów oceniających od pierwszej edycji konkursu znajdują się na stronie konkursów i Fundacji.

Mając na względzie przepisy ustawy PSWN stanowiące o autonomii uczelni i kompetencjach rektorów w zakresie zarządzania uczelnią, decydowania o gospodarowaniu środkami publicznymi uczelni, zawierania umów z różnymi podmiotami oraz treść ww. oświadczenia KRASP, Minister Nauki w dniu 9 stycznia 2025 r. skierował do Przewodniczących KRASP i KRePUZ prośbę o przedstawienie dalszych, aktualnych informacji o podejmowanych w przedmiotowej sprawie działaniach, zarówno na forum rektorów, jak też uzyskanych z poszczególnych uczelni oraz o przekazanie stanowiska, w tym m.in. czy wypracowane zostały stosowne rekomendacje na przyszłość dla uczelni publicznych, m. in. w zakresie zasadności nabywania tego typu certyfikatów jakości i przeznaczania na ten cel publicznych środków finansowych, a także weryfikacji podmiotów oferujących tego typu usługi.

W dniu 23 stycznia 2025 r. do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁵ wpłynęło pismo Przewodniczącego KRePUZ dr Roberta Musiałkiewicza, z którego wynika, iż problematyka ta była przedstawiona podczas październikowego Zgromadzenia Plenarnego KRePUZ i była poruszana w dyskusji przez członków Prezydium oraz Przewodniczącego PKA prof. Janusza

⁴ <https://www.krasp.org.pl/aktualnosci/wpis.stanowisko-przewodniczacej-krasp.7025>

⁵ zgodnie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Nauki (Dz. U. z 2023 r. poz. 2716) działem administracji rządowej szkolnictwo wyższe i nauka kierował Minister Nauki. W dniu 20 stycznia 2025 r. weszło w życie, z mocą od dnia 17 stycznia 2025r., rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 2025 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz.U. 2025 r. poz. 68). W myśl § 1 ust. 2 tego rozporządzenia działem administracji rządowej szkolnictwo wyższe i nauka kieruje Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Uriasza. Przedstawiono wówczas informacje o możliwych nieprawidłowościach w działaniu Fundacji REiSW i wątpliwości co do jakości certyfikatów wystawianych przez Fundację. Z uzyskanych informacji wynika, że uczelnie zrzeszone w KRePUZ incydentalnie współpracowały z Fundacją REiSW.

Natomiast w dniu 10 marca 2025 r. wpłynęła odpowiedź Przewodniczącej KRASP, do której dołączono pisma rektorów około 50 uczelni publicznych dotyczące dotychczasowego zaangażowania uczelni w tego typu inicjatywy. Rektorzy podkreślili, iż wykorzystywano to narzędzie jako działania marketingowe. Pozyskiwanie certyfikatów było działaniem podejmowanym w dobrej wierze, przede wszystkim z uwagi na rosnącą konkurencyjność studiów oferowanych przez polskie uczelnie i chcieli tym samym zwiększyć atrakcyjność danego kierunku poprzez dodatkowe certyfikacje. Działania te miały służyć promocji uczelni/wydziałów oraz poszczególnych kierunków studiów wśród kandydatów na studia oraz budowaniu pozytywnego wizerunku uczelni i lepszemu pozycjonowaniu uczelni na rynku krajowym i międzynarodowym. Rektorzy wskazali również, iż w momencie ubiegania się o certyfikaty nie istniały wątpliwości dotyczące Fundacji REiSW.

Przewodnicząca KRASP wskazała, że uczelnie podjęły liczne działania zapobiegające tego typu sytuacjom w przyszłości. Z analizy pism rektorów wynika, iż po uzyskaniu informacji dotyczących zakupu certyfikatów uczelnie podjęły w ramach autonomii różnego rodzaju decyzje w tym zakresie m.in.:

- ✓ zweryfikowały wewnętrzne procedury uzyskiwania certyfikatów jakości pod kątem ustalenia przejrzystych zasad dotyczących zasadności nabywania tego typu certyfikatów. Podkreślono bowiem potrzebę rygorystycznego podejścia do weryfikacji statusu prawnego znaków i certyfikatów jakości oraz wiarygodności organizatorów programów certyfikacyjnych;
- ✓ w uczelniach, w których zdarzały się sytuacje, w których decyzje o pozyskaniu certyfikatów jakości podejmowały władze wydziałów czy też kierownicy kierunków studiów, którzy nie mieli wiedzy co do możliwej nieuczciwości Fundacji REiSW, stwierdzono potrzebę centralizacji decyzji podejmowanych w tym zakresie w celu zapewnienia jednolitości i transparentności w podejmowanych działaniach, ale przede wszystkim zapobieganiu podejmowania współpracy z nierzetelnymi i nieuczciwymi jednostkami stosującymi niejasne kryteria certyfikacji;
- ✓ część uczelni wskazała, że po pierwszych sygnałach o możliwych nieuczciwych praktykach ze strony Fundacji REiSW i wątpliwej „renomie” certyfikatów wydawanych przez tę Fundację zaniechały dalszej współpracy z tym podmiotem;

Ponadto poinformowano, iż niektóre uczelnie nigdy nie korzystały z usług firm oferujących certyfikaty jakości. Natomiast zarówno uczelnie korzystające dotychczas z usług Fundacji, które podjęły decyzję o zaprzestaniu współpracy z nią, jak również te które nigdy nie korzystały z tego typu usług, uznały za wystarczające poddawanie się obowiązkowej ocenie PKA w celu nieustannej poprawy jakości kształcenia oraz dbałości o rozpoznawalność wizerunkową uczelni. Ponownie wymaga podkreślenia, iż jak wskazano powyżej, PKA jest jedyną instytucją umocowaną w ustawie PSWN w zakresie cyklicznej oceny jakości kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów. Natomiast kwestie związane z zarządzaniem uczelnią, w tym rozporządzaniem środkami finansowymi na określone cele, w tym promocyjne, czy też współpracy z określonymi podmiotami, pozostają w zakresie odpowiedzialności rektora.

Przedstawiając powyższe, pragnę zaznaczyć, że uprawnienie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego do podejmowania określonych działań nadzorczych wobec uczelni, w tym przeprowadzenia kontroli należy do jego wyłącznej kompetencji. Minister w sprawach z zakresu nadzoru działa z urzędu, a nie na indywidualny wniosek – wystąpienia żądające określonych działań są traktowane jako sygnał w sprawie, a do kompetencji ministra należy samodzielna ocena w zakresie skorzystania z określonych uprawnień wynikających ustawy, której dokonuje po

szczegółowym zbadaniu sprawy (patrz wyrok SN z dnia 12 lutego 1998 r., sygn. akt. III ZP 46/97, OSNP 1998, nr 13, poz. 384, WSA w Warszawie z dnia 10 października 2018 r. sygn. akt II SA/Wa 225/18). Ponadto do Ministra Edukacji, ze względu na sprawowany nadzór nad Fundacją REiSW, skierowano pismo w celu rozważenia ewentualnych dalszych kroków w zakresie nadzoru nad fundacjami.

Łączę wyrazy szacunku

Z upoważnienia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Maria Mrówczyńska
Podsekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/

Do wiadomości:

1. Pan Marian Banaś – Prezes Najwyższej Izby Kontroli